

862

Latvijas PSR Abrenes apriņķa Šķilbēnu
pagasta Pagaidu izpildu komiteja

Fonds Nr. 862

Vēsturiskā izziņa

1940. - 1941. g.

862.fonds

Latvijas PSR Abrenes apriņķa Šķilbēnu pagasta Pagaidu izpildu komiteja

VĒSTURISKĀ IZZIŅA

I

1940.gada 17.jūnijā Padomju Sociālistisko Republikas Savienības (turpmāk PSRS) Sarkanā armija okupēja Latvijas Republiku. 1940.gada 20.jūnijā tika izveidota Tautas valdība A.Kirhenšteina vadībā. 21.jūnijā tika pasludināta šīs valdības deklarācija. Tajā pat dienā Iekšlietu ministrs, kura pārziņā atradās pašvaldības, izdeva rīkojumu, ka līdz attiecīga likuma un pašu iedzīvotāju izraudzītas pašvaldības pārvaldes sastādīšanai visām amatpersonām un darbiniekiem jāturpina darbs saskaņā ar valdības 21.jūnija deklarāciju.

1940.gada 14.-15.jūlijā nedemokrātisku bezalternatīvu vēlēšanu rezultātā tapa parlaments - Tautas Saeima, kas 1940.gada 21.jūlijā savā pirmajā sēdē pasludināja Latvijā "padomju varu" un Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas nodibināšanu.

Pašvaldībās notika it kā pēc pašu dalībnieku iniciatīvas, bet patiesībā Latvijas Komunistiskās partijas (turpmāk LKP) organizētas tautas sapulces, kurās pagastu pašvaldību institūcijās formāli ievēlēja jaunas padomju varai uzticīgas amatpersonas, savukārt iekšlietu ministrs ar savu lēmumu apstiprināja šo "darbaļaužu brīvo gribu".

1940.gada augusta sākumā šādas izmaiņas notiek arī Šķilbēnu pagasta valdes sastāvā – pagasta vecāko J.Leju nomaina D.Pavlovs, valdes locekļus J.Ruskuli, N.Aleksandrovu un M.Vancanu nomaina P.Burkovs, J.Višņevskis, A.Supe.

Pastāvošā "Latvijas Republikas Abrenes apriņķa Šķilbēnu pagasta valde" tika pārdēvēta par "Latvijas PSR Abrenes apriņķa Šķilbēnu pagasta valdi".

1940.gada 25.augustā Tautas Saeima pieņēma LPSR Konstitūciju, kas radīta pēc PSRS konstitūcijas parauga. Saskaņā ar Konstitūciju Tautas Saeima pasludināja sevi par LPSR Augstāko Padomi (turpmāk AP), kas ievēlēja Augstākās Padomes Prezidiju (turpmāk APP).

1940.gada 26.augustā pilnvaras nolika LPSR Ministru kabinets, tā vietā tika izveidota jauna valdība – LPSR Tautas Komisāru Padome (turpmāk TKP).

LPSR Konstitūcijas 52.pants paredzēja darbaļaužu deputātu padomju (turpmāk DDP) kā valsts varas orgānu veidošanu, savukārt 56.pants noteica, ka DDP izpildu un rīcības orgāni ir viņu ievēlētās izpildu komitejas.

1940.gada 27.novembrī LPSR APP izdeva dekrētu par lielo pilsētu un apriņķu PIK nodibināšanu līdz laikam, kamēr saskaņā ar konstitūciju ievēlēs darbaļaužu deputātu padomes. Saskaņā ar dekrētu apriņķa PIK līdz 1940.gada 1.decembrim apriņķos ietilpstošajos pagastos uzdots nodibināt pagastu pagaidu izpildu komitejas, kurām decembra mēnesī jāpieņem visas lietas no likvidējamām pašvaldībām, savukārt likvidācija jāveic līdz 1941.gada 1.janvārim.

Šķilbēnu pagasta PIK izveidota ar Abrenes apriņķa PIK lēmumu 1940.gada novembra beigās sekojošā sastāvā: priekšsēdētājs D.Pavlovs, locekļi - P.Burkovs, A.Supe. 1941.gadā PIK sastāvs nomainīts – par priekšsēdētāju iecelts I.Višņevskis, locekļi A.Rosolovs, D.Pavlovs, A.Ivanovs, J.Maksimova, A.Supe, G.Jevdokimovs.

Pagasta PIK darbojās kā vietējās pārvaldes institūcija savās administratīvi teritoriālajās robežās, īstenojot ekonomisko un sociālo jautājumu risināšanu, atbilstoši augstākstāvošo institūciju norādījumiem. Visi pagasta PIK pieņemto lēmumu, rīkojumu un apkārtrakstu noraksti bija jānosūta apriņķa PIK, savukārt atbilstoši LPSR APP sekretariāta

1941.gada 12.marta apkārtrakstam sēžu protokolu noraksti bija jānosūta arī APP sekretariāta Informatīvi-Statistiskai daļai.

Galvenie uzdevumi:

- pārvaldes organizēšana;
- pašvaldības īpašuma un finanšu resursu pārvaldīšana (budžeta sastādīšana, nodokļu iekasēšana, algu izmaksa pašvaldības darbiniekiem);
- zemes ierīcības jautājumu risināšana;
- lauksaimnieciskās darbības uzraudzība;
- ceļu, tiltu būve un uzturēšana;
- izglītības un kultūras iestāžu (skolu, bibliotēku, tautas namu un klubu) darbības nodrošināšana;
- sociālo jautājumu risināšana (dažādu apliecību, pilnvaru izsniegšana, maznodrošināto pabalstīšana, dzimtsarakstu darbības),
- saimniecisko jautājumu risināšana (tirgotavu atvēršanas, preču un materiālu apgādes atļauju izsniegšana);
- sabiedriskās kārtības uzturēšana,
- jauniesaucamo karavīru reģistrācija.

Pagasta PIK bija jārada apstākļi sociālistiskās saimniecības formu izveidei, kas izpaudās kā zemes reformas īstenošana, regulāra ziņojumu sastādīšana apriņķa PIK, kā arī attiecīgajiem Tautas komisariātiem par lauksaimniecības darbu organizēšanu, sējas, ražas novākšanas gaitu; tika uzskaitīts lauksaimniecības inventārs, mājlopi.

Lai mazinātu iespējamo pretošanos padomju režīmam, īpaša rūpība tika pievērsta pagasta iedzīvotāju rīcībā esošu ieroču apzināšanai un atsavināšanai, sastādīti transporta līdzekļu, velosipēdu, radioaparātu īpašnieku saraksti.

Pagasta PIK organizēja PSRS Augstākās Padomes vēlēšanas pagasta teritorijā, kas notika 1941.gada 12.janvārī, kā arī Komunistiskās partijas un padomju valdības politiku atbalstošus pasākumus kā sociālistisko sacensību, Oktobra revolūcijas gadadienas un 1.Maija svētku atzīmēšanu.

LPSR AP 1941.gada 18.marta sēdē deva norādījumus PIK organizēt komisijas atsevišķās saimnieciskās un kultūras dzīves nozarēs, ieteicot pie pagastu PIK dibināt lauksaimniecības, finanšu un budžeta, kultūras lietu un veselības aizsardzības komisijas. Komisijās bija jāiesaista padomju varas aktīvisti 3-7 cilvēku sastāvā. To galvenie uzdevumi – kontrole un pārbaudes par likumu, dekrētu, valdības un IK lēmumu izpildi.

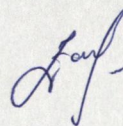
Abrenes apriņķa Šķilbēnu pagasta PIK savu darbību izbeidza 1941.gada jūnija beigās, kad Latviju okupēja Vācijas karaspēks.

II

Pastāvīgi glabājamo lietu aprakstā Nr.1 ir 34 lietas par 1940.-1941.gadu, kas samērā plaši atspoguļo PIK darbību. Būtiskākie dokumenti: pagasta valdes un PIK lēmumi, ziņojumi par rūpniecības uzņēmumu nacionalizāciju, nekustāmās mantas vērtēšanas un zemes reformas īstenošanas dokumenti. 1.lietā ir Abrenes apriņķa valdes apkārtraksti sākot no 1939.gada.

1960.gada oktobrī Balvu rajona valsts arhīvs nodeva LPSR Valsts Centrālajam arhīvam Šķilbēnu pagasta PIK fondu Nr.45 ar 25 lietām. 1967.gada 17.maijā pabeigta fonda pārstrāde, sastādot jaunu aprakstu ar 34 lietām, tajā skaitā ar Nr.34 iekļauts pārstrādātais apraksts. Apraksts rediģēts patreizējā variantā 1970.gada 3.decembrī.

Vēsturisko izziņu sastādīja:
Dokumentu aprakstīšanas daļas vadītāja vietniece

A.Zandmane

Rīgā, 2008.gada 17.decembrī

Šimī lietā <u>3 (trīs)</u>
numurētas lapas
20 <u>13.</u> g. <u>27.</u> * <u>05</u>
LVA arhivists <u>[signature]</u>